

TARKASTUSRAPORTTI

 Valkeakoski, Vähä-Kantala, arkeologinen kohde

KYY 161 : 4 Miekan ponsi Valkeakosken Vähä-Kantalan rautakautisesta kalmistosta. Ulla Lähdesmäki 20.08.2015

Käynnin päivämäärä	20.10.2014
Kävijän nimi	Ulla Lähdesmäki
Käynnin tyyppi	tarkastus

Muistioteksti

Pirkanmaan maakuntamuseon tutkija Ulla Lähdesmäki teki arkeologisen maastotarkastuksen Valkeakosken (Sääksmäki) Vähä-Kantalan tilalle 20.10.2014. Tarkastuksen syynä olivat kesällä 2014 tehdyt muinaisesinelöydöt, jotka Kanta-Hämeen Menneisyyden Etsijät olivat ottaneet talteen metallisilmäinharrastuksen yhteydessä. Tilan maihin kuuluvalta peltoaarekkeelta oli löytynyt rautakautisia esineitä, jotka viittasivat ennestään tuntemattomaan kalmistoon. Pääosa löydöistä oli toimitettu Museovirastoon.

Tarkastukseen osallistui Lähdesmäen lisäksi Reijo Hyvönen ja Tomi Virtanen Kanta-Hämeen Menneisyyden Etsijöistä sekä Vähä-Kantalan kiinteistön omistajien edustajia.

Tarkastuksessa paikannettiin maastossa Museovirastoon toimitettujen esineiden löytöpaikat, otettiin talteen kaksi rautakautista esinettä ja dokumentoitiin löytöaluetta. Tarkastuksessa ei tehty uusia koekuoppia. Maaston havainnoinnin ja löytöjen perusteella tarkastettu kohde on kiinteä muinaisjäänös. Tarkastuksen jälkeen metallinilmäinharrastajat jäivät ympäröivälle peltoalueelle, josta he löysivät metallinilmäinimillä vielä kaksi kolikkoa, metallipunnuksen ja pronssihelan. Ne toimitettiin Pirkanmaan maakuntamuseoon tarkastuksen jälkeen. Näiden esineiden löytöalue otettiin vielä huomioon tehtäessä muinaisjäänösalueelle alustava rajaus. Harrastajien pellolta löytämät esineet toimitetaan Museovirastoon kysymyslehden kanssa.

Arkeologiset kohteet

Tarkastukseen liittyvät arkeologiset kohteet on listattu seuraavalta sivulta alkaen

Aiemmat löydöt

Kesällä 2014 Vähä-Kantalan tilan peltojen ympäröimältä saarekkeelta löytyi metallinilmaisinta käytettäessä useita rautakautisia esineitä, joista osa toimitettiin Museovirastoon, osa jätettiin löytöpaikalle (KM 40078:1-2, 40079:1, 40103:1, 40104:1). Löydöistä ilmoitettiin Museovirastoon ja Pirkanmaan maakuntamuseoon, joka teki maastotarkastuksen 20.10.2014. Paikalla ei ole tehty aiemmin arkeologisia tarkastuksia.

Tutkimukset

Tarkastus 20.10.2014 Ulla Lähdesmäki

Sijainti ja maasto

Kalmisto sijaitsee haja-asutusalueella, Vähä-Kantalan tilakeskuksen lounaispuolella, peltoalueen ympäröimällä metsäsaarekkeella ja sen lounaispuoleisella pellolla. Metsäsaareke on pienikokoinen, itäosasta melko jyrkkä, puustoinen ja muutoin joutomaata oleva alue. Kalmistomäkeä ympäröivän peltoalueen länsipuolella on Vanajaveden Rauttunselästä erkaneva Saarioisjärvi. Mäellä on sekä avokalliota että maannoksen peittämää alaa.

Metalliesineiden löytöalueiden etelä- ja lounaispuolella on vuoden 1640 maakirjakartan perusteella sijainnut Kantalan kylän historiallinen tonttima. Tarkastuksessa mukana olleet maanomistajan edustajat mainitsivat kylästä. Kyläpaikalla ei toistaiseksi ole tehty arkeologista maastotarkastusta.

Kohteen kuvaus

Kanta-Hämeen Muinaisuuden Etsijöihin kuuluneet metallinilmaisinharrastajat löysivät kalmistoon viittaavia esineitä kesällä 2014 peltojen ympäröimältä metsäsaarekkeelta. Maakuntamuseon tutkija tarkasti 20.10.2014 esineiden löytöalueen ja otti talteen rautaisen miekan ponnen, joka oli kesällä tehdyssä etsinnässä peitetty löytöpaikalleen, sekä viikatteen, joka oli löydetty kesällä muttei ollut kulkeutunut aiemmassa esinetoimituksessa Museovirastoon. Löytäjien ilmoitusten perusteella tehtiin tarkastuskertomukseen alustava kartta, johon löytökohdat on merkitty suuntaa-antavasti. Lisäksi karttaan merkittiin sellaisia kohtia, joissa tarkastuksen aikana metallinilmaisintoi signaaleja. Mäelle ei kaivettu koekuoppia.

Rautakautiset esineet ovat löytyneet eri puolilta mäkeä, melko jyrkän itärinteen juurelta sekä loivasta rinteestä ja tasanteelta mäen länsiosasta. Liitekarttaan **2** on merkitty suuntaa-antavasti esineiden löytöpaikat kirjaintunnuksilla A-E. Kesällä 2014 löydettyjen esineiden kuvat on merkitty samoilla tunnuksilla tarkastuskertomuksen liitteeseen. Esineet A-E on toimitettu Museovirastoon ennen maastotarkastusta. Löytäjät kertoivat esineiden talteen ottamisesta seuraavaa:

A. Kupurasoljen katkelma, löytösyvyys n. 20 cm, esine löytyi metsäsaarekkeen joutomaalta, joka kasvoi heinikkoa (GPS:llä löytöaikana paikalta otetut koordinaatit 6787225, 3340489, Z 126).

B. Miekan katkelma, esine löytyi kalliomäen itäpäästä, pellon reunaan laskevan rinteiden alaosasta, etäisyys peltoon n. 5-6 m. Esine oli n. 15 cm syvyydessä vaakasuorassa. Maassa ei havaittu hiiltä tai nokimaata. Miekan katkelma oli suunnilleen NW (ponsi)-SE -suunnassa (löytöaikana paikalta GPS:llä otetut koordinaatit 6787253, 3340511). Mäen itäpäässä oli havaittu maan alla vielä toinen miekan ponsi, joka jätettiin kesällä paikoilleen ja peitettiin. Lokakuun maastotarkastuksessa se otettiin talteen (koordinaatit 6787250, 3340512, Z. n. 97).

C. Keihäänkärki, sijaitsi n. 3 m miekan löytöpaikasta, n. 20 cm syvyydestä (koordinaatit 6787252, 3340515).

D. Rautainen avain, n. 10-15 cm syvyydestä, lähellä kookkaita kivilohkereita. Koordinaatit 6787245, 3340511. Samasta kohdasta löytyi kesällä pronssiesineen katkelma (E).

Tarkastuksessa Lähdesmäelle annettiin lisäksi metsäsaarekkeesta kesällä löydetty rautainen viikate, jonka tarkka löytöpaikka ei ollut tiedossa. Alueella oli kesällä havaittu kaksi muuta vastaavaa esinettä, jotka oli jätetty paikoilleen. Niiden tarkempia löytöpaikkoja ei ryhdytty tarkastuksessa selvittämään enempää.

Metallinilmaisinharrastajat löysivät tarkastuksen jälkeen 20.10.2014 metsäsaarekkeen lounaispuolen peltoalueelta, vajaan 100 metrin etäisyydessä saarekkeesta, seuraavat metalliesineet, jotka toimitettiin Pirkanmaan maakuntamuseoon kysymyslehden kanssa. Esineiden löytösyvydet olivat 10 – 15 cm ja ne löytyivät Vähä-Kantalan kiinteistön alueelta, löytäjien ilmoittamista koordinaattipisteistä:

- pronssihela, P: 6784341, I: 340288
- metallipunnus, P: 6784324, I: 340314
- raha, P: 6784330, I: 340338
- raha, P: 6784329, I: 340310

Havaintomahdollisuudet

hyvät

Kohteen laajuus

Talteen otettuja löytöjä ja metallinilmaisimen antamia signaaleja on peltosaarekkeen eri osista. Lisäksi signaaleja havaittiin saarekkeen viereisellä peltoalalla. Tarkastuksen jälkeen metallinilmaisinharrastajat löysivät vajaan 100 metrin etäisyydessä saarekkeesta sen lounaispuolelta vielä kaksi hopearahaa, metallipunnuksen ja pronssihelan. Niiden löytöalue sisällytettiin kiinteän muinaisjäännöksen alustavaan rajaukseen, joka on suoja-alueineen n. 100 x 140 metriä. Metsäsaarekkeen laajuus on n. 50 x 75 m.

Tarkastuksessa tehdyn arvioinnin perusteella muinaisjäännösalueeseen esitetään sisällytettäväksi 10 metrin suoja-alue.

Rajausperusteet

Esinelöydöt, metallinilmaisimen antamat signaalit ja maaston topografia.

Ehdotus suoja-alueeksi

10 metriä metsäsaarekkeen ja pellolla olevan esineiden löytöalueen reunoista mitattuna.

Luokitusehdotus

2

Suojelutoimenpiteet kentällä

Tarkastukseen 20.10.2014 osallistui kiinteistönomistajan (kuolinpesä) edustajia, jotka olivat tietoisia metallinilmaisimella tehdyistä löydöistä. Omistajille kerrottiin löytöalueen olevan kiinteää muinaisjäännöstä ja informoitiin sen merkityksestä ja muinaismuistolain säännöksistä.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat

-

Suosittelvat jatkotoimenpiteet

Arkeologisen maastotarkastuksen tekeminen Kantalan kylänpaikalla.

Lähistön kohteet

Kantala, rautakautinen röykkiö, mj.rek.nro 908010028, kuppikivikohteet Päivölä ja Päivölän puutarha (908010011 ja 908010012), Taka-Saari, rautakautinen muinaisjäännösryhmä, 90801009.

Pintapöiminta

Tarkastuksessa havainnoitiin silmämääräisesti metsäsaarekettä ja sen viereistä pellonreunusta, muutoin arkeologi ei tarkastanut peltoaluetta (sänkipelto).

Kanta-Hämeen Menneisyyden Etsijät löysivät tarkastuksen jälkeen 20.10.2014 metallinilmaisimilla lähistön peltoalueelta neljä metalliesinettä.

Koekuopat

-

Muut havainnot

-

Lisätietoja

Vähä-Kantalan kalmisto on osa kiinteistöä 908-427-1-88 (Vähä-Kantala, om. Olavi Kantalan kuolinpesä, Kantalantie 34, 37770 Tarttila).

Metallinilmaisimen käytössä talteen otetuista esineistä ilmoittivat Kanta-Hämeen Menneisyyden Etsijät/Reijo Hyvönen ja Tomi Virtanen. Kesällä 2014 löydettyjen esineiden (miekan ja soljen katkelmat, keihäänkärki, avain) löytöpaikat osoitettiin Lähdesmäelle maastotarkastuksessa 20.10.14.

Löydöt

KM 40479: 1-2

Näytteet

-

Negatiivit

-

Diapositiivit

-

Digitaalikuvat

KYY 161:1-4

Kartat

1. Ehdotus kiinteän muinaisjäänneksen ja suoja-alueen rajauksesta
2. Tarkastuskohteen sijainti ja alustava merkintä Kantalan kylänpaikasta
3. Lars Schroderuksen kartta vuodelta 1640. Kantalan kylän tonttimaiden sijainti.
4. Metsäsaarekkeesta ja peltoalueelta löydettyjen esineiden löytökohdat suuntaa-antavasti

Kiinteistöt

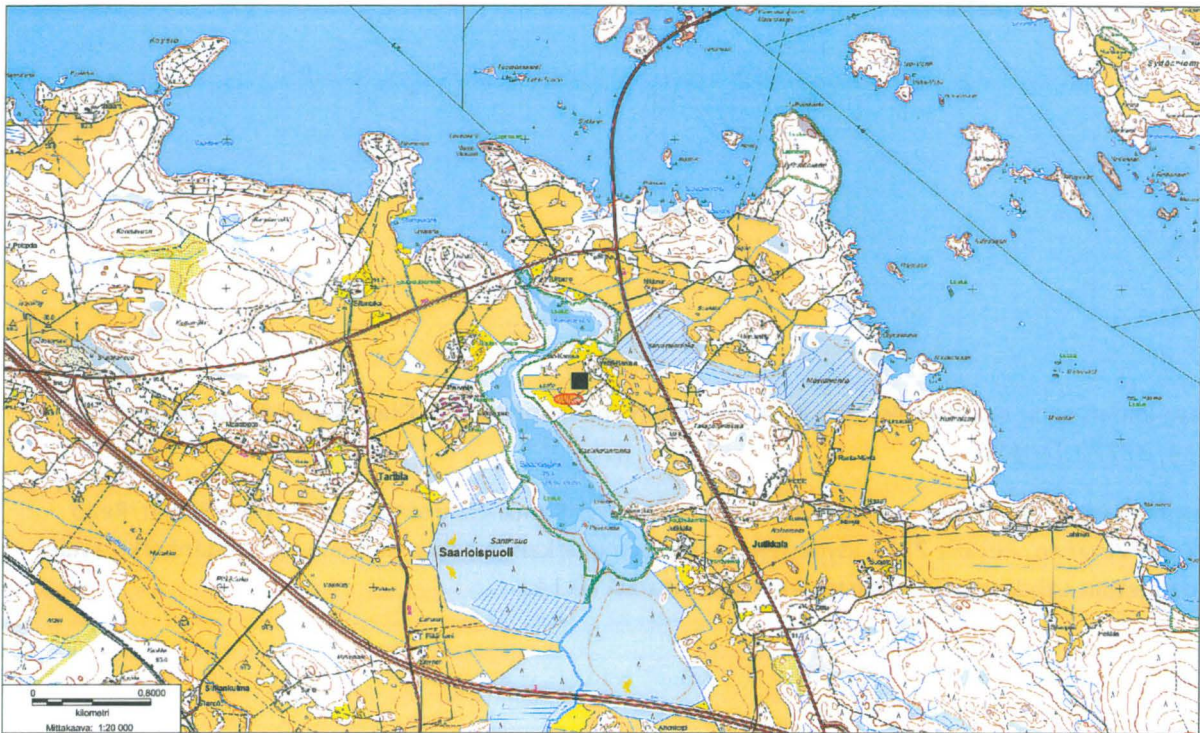
Kiinteistötunnus

908-427-1-88

Nimi

Vähä-Kantala

Lisätietoja

Kartta 2. Tarkastuskohteen sijainti (musta neliö).

Kartta 3. Sääksmäki, Kantala, Lars Schroderuksen kartta vuodelta 1640 (KA bb1a:39).
 Kantalan kylän tonttimaa ylhäällä oikealla ja toinen alue keskellä vasemmassa reunassa.
 Rautakautisen kalmiston saareke todennäköisesti jälkimmäisen tonttimaan pohjoispuolella.

Kartta 4. Esineiden löytöpaikat suunta-antavasti.

KYY 161 : 1 Yleiskuva Valkeakosken Vähä-Kantalan rautakautisen kalmiston sijainnista, kuvattu 2015. Ulla Lähdesmäki 20.08.2015

*KYY 161 : 2 Valkeakosken Vähä-Kantalan rautakautinen kalmisto etelästä Ulla Lähdesmäki
20.08.2015*

*KYY 161 : 3 Valkeakosken Vähä-Kantalan rautakautinen kalmisto idästä. Ulla Lähdesmäki
20.08.2015*

A

B

